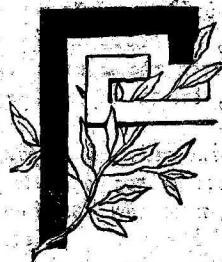

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΡΟΥΤΟΣ

ΑΛΗΝΙΟΣ ἐν τῇ ἡρεμίᾳ τοῦ οἰκογενειακοῦ περιβάλλοντος ἀπέθανεν ὁ συμπαθέστερος "Ἐλλην καλλιτέχνης" ὁ Γεωργίος Βρούτος. Τὸ τελευταῖον του ἔργον ἡ «Γαλήνη» — ἡ καλλιτεχνικὴ του διαδήκη — συμβολίζει θαυμασίως δλῆν τοῦ τὴν ζωῆν.

Ο Βρούτος ἐγεννήθη ἐν Ἀθήναις τῇ 23 Ἰουνίου 1843. Δεκαεξατῆτος είσηλθεν ὡς μαθητεύομενος εἰς τὸ γλυπτικὸν ἔργαστηριον τοῦ Ἱωάννου Κόσσου, ἐν τοῦ ὅποιού εἶηλθεν ἄρτιος σχεδὸν καλλιτέχνης μετὰ ἐπτατῆτη σπουδῆν. Τόσῳ δὲ ἐπιτυχῶς ἡσκήθη, ώστε μία μικρὰ προτομὴ τοῦ Βασιλέως Γεωργίου, ἣν ἐφιλοτέχνησεν, ἥρκεσεν ἵνα ἀπ-

σταλῇ ὑπὸ τῆς Βασιλίσσης "Ολγας εἰς Ρώμην πρὸς τελειοποίησιν ὡς ὑπότροφος ἐπὶ τριετίαν.

Ἐμαθήτευσεν ἐπὶ ἔξι μῆνας εἰς τὴν ἐν Ρώμῃ Γαλλινὴν Ἀκαδημίαν, εἴτα δὲ εἰργάσθη ἀπὸ τοῦ 1866—1870 ἐν τῇ σχολῇ τοῦ Ἀγ. Λουκᾶ ὑπὸ τῶν Νιακαρίνην, βραβεύθεις ἐπανειλημμένως. Ληξάσης τῆς ὑπότροφίας διέμεινεν ἐπὶ τέσσαρα αἰώνη ἔτη ἐν Ρώμῃ, ζῶν διὰ τῶν ἔργων αὐτοῦ, τῇ συστάσει δὲ τοῦ Νιακαρίνη προσελήφθη ὑπὸ τοῦ πρίγκηπος Τορλόνια εἰς τὸ ὄμώνυμον μουσεῖον ἀπὸ τοῦ 1870—1873.

Τῷ 1873 ἐπανῆλθεν εἰς Ἀθήνας, ἵνα ἀγαλάβῃ τὴν κατασκευὴν τοῦ ἀνδριάγος Κοραῆ. Ο Κόσσος εἶχεν ἀποθάνει καὶ ὁ Βρούτος ἐκρίθη ὡς ὁ ικανώτερος νὰ τὸν ἀντικαταστήσῃ. Τῷ 1882 διωρίσθη καθηγητὴς ἐγ τῷ Πολυτεχνείῳ, διαδεχθεὶς τὸν Δρόσην. Εκτότε μέχρι τοῦ παρελθόντος ἔτους, διενεκτείνεις λόγων ὑγείας ἀπεχώρησεν, ἐδίδαξε μετ' ἀπα-

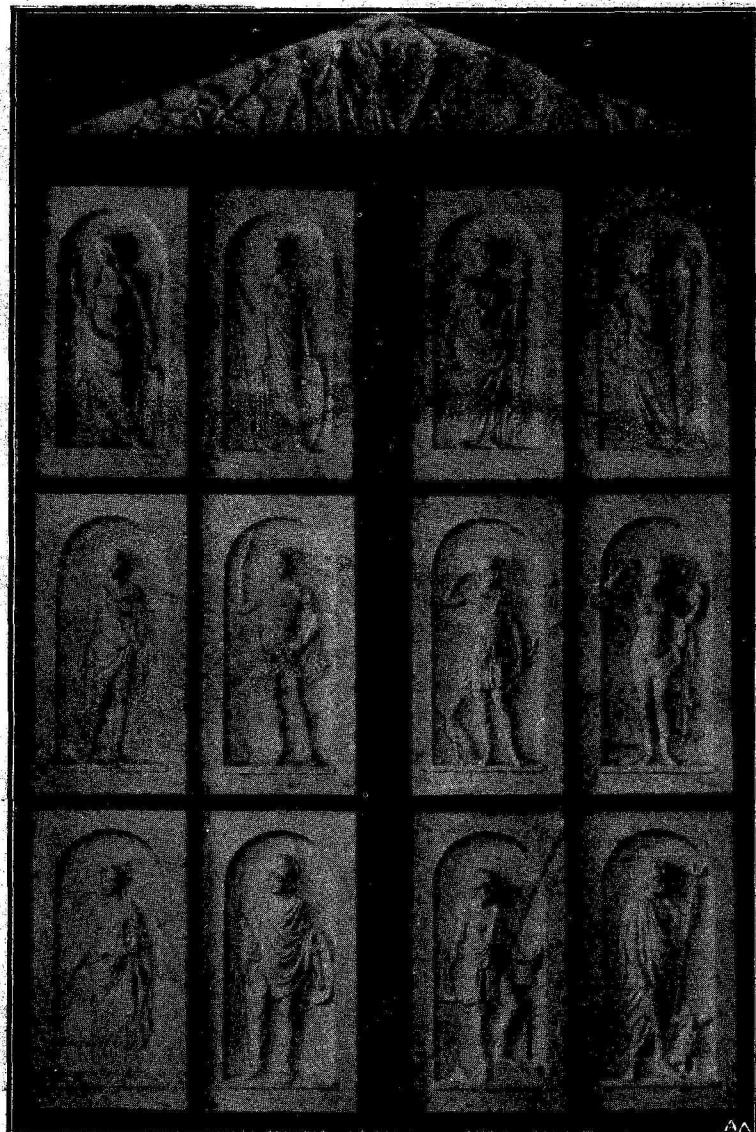
ραμειώτου ζήλου, δλοί δε οἱ νεώτεροι γλύπται ὑπῆρξαν μαθηταὶ του, εἰς αὐτὸν ὀφείλοντες τὰς βάσεις τῆς καλλιτεχνικῆς των μορφώσεως.

Η καλλιτεχνική ἔργασία τοῦ Γεωργίου Βρούτου ὑπῆρξεν εἰδικρινής.

Τὸ πρῶτον ἔργον του, ὅπερ σπουδάζων ἦτι ἐπίησεν, ὑπῆρξε τὸ «Πνέυμα τοῦ Κοπερνίκου», τὸ στήθεν κατόπιν ἐν τῇ ἐπαύλῃ Θών. Ἐν Ρώμῃ τὴν ἐπόχην ἐκείνην ἥτο τοῦρμος νὰ συμβολίζουν ἐν τῇ γλυπτικῇ τὰ πνεύματα τῶν διατήμων ἀνδρῶν. Ὁ Βρούτος δὲν υστέρησεν εἰς τὴν μονομανίαν ἐκείνην καὶ ἐκαλλιτέχνησεν ἀνεστρεψμένον τὸ σῶμα τοῦ Κοπερνίκου ἐπὶ τῆς γηίνης σφαίρας. Τὸ ἔργον ἥτο τολμηρότατον, ἐπεναστατικόν· κάθε ἄλλο ὑπεδείκνυεν ἢ τὸν δρόμον τὸν ὄποιον κατόπιν ἔλαβεν δινεαρός τότε Ἀθηναῖος γλύπτης. Τὸ ἔργον τοῦτο, τὸ πλήρες πρωτοτυπίας, προεκάλεσε σφραδάς ἐπικρίσεις· αὐταὶ πιθανῶς ἐκλόγισαν τὸν καλλιτέχνην,

ὡστε ἀργότερα ν' ἀποκηρύξῃ τὸ ἄγαλμα ἐκεῖνο, τὸ διοικούντος σῆμα· ρον θεωρεῖται ὡς τὸ ὀραιότερόν του ἔργον.

Αἱ σπουδαὶ τοῦ Βρούτου περιεστράφησαν περὶ τὸν Κανόβαν. Η ἵταλικὴ πρωτεύουσα ἥτο τότε θεμάτοφύλακ τῶν κλασικῶν παραδόσεων. Αἱ ἰδέαι τοῦ Βίγκελμαν ἐκυριάρχουν, ὃ δε Κανόβας ἥτο ὁ κατ' ἔξυχην ἀντιπρόσωπος αὐτῶν. Η κριτικὴ τῶν σημερινῶν γρόνων φέρεται δυσπίστως πρὸς τὰς ἰδέας ἐκείνας, ἃς θεωρεῖ κλασικόφανεῖς, ἴσχυριζόμενη διτὸ Κανόβας παρενόησε τὰς ἐκδηλώσεις τῆς ἀρχαίας τέχνης. Διότι, ἐνῷ ἡ ἀρχαία τέχνη ἀντέγραψε λιτῶς τὴν φύσιν, οἱ κλασικισταὶ ἐξωράϊζον τὴν φύσιν καὶ ἔγιοτε τὴν παρεμόρφωναν. Ὁ πασθήποτες ὁ Βρούτος ὑπῆρξε μεταφαντισμὸν κλασικιστής. Εἰς τὰ ἔργα του καμμία ὑπέρβασις τῶν αὐτοτηρῶν, ἀλλὰ καὶ ἀναλλοιώτων τῆς τέχνης κανόνων. Η ἀρμονία τῶν γραμμῶν διανθίζομένη ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν χάριν, εἶνε πάρ' αὐτῷ τὸ κύριον χαρακτηριστικόν. Η ἐμπνευσίς δὲν προήρχετο ἐκ

Γ. Βρούτου

Τὸ δωδεκάθεον

Γ. Βρούτου

·Αθηνά·

φλεγμανικούσσης φαντασίας· ήρεμος ήτο καὶ σεμνὴ καὶ ἀπέριττος. Καὶ διὰ τοῦτο τὰ ἔργα τοῦ Βρούτου εἶχαν μεταβλήθωσαν μετ' ίδιαιτέρας συμπαθείας.

'Ἐκ τῶν ἔργων του τὰ μᾶλλον αποδίδοντα τὴν καλλιτεχνικὴν του ψυχὴν εἰνεῖς: δὲ Πάρις (Βραχεύθεις διὰ χρυσοῦ μεταλλίου ἐν Παρισίοις), δὲ Ἀχιλλεὺς καὶ τὰ δύο τελευταῖα ἀντίστοιχα «Θύελλα» καὶ «Γαλῆνη».

"Άλλα ἔργα του εἰνεῖς ή «Δειλὴ Φαληροπούλα», ή «Καρκινοφόβια», ή «Ἐρως θράνων τὸ τόξον του», ή «Δήδα», ή «Ἡχὼ καὶ Νάρκισσος», δὲ Ἡρακλῆς αποδυμένος τὸν φλεγμόνενον χιτῶνα, ή «Ἀθηνᾶ» ως καὶ ἄλλα. 'Απεπειράθη πρὸς τούτοις καὶ τὴν συμπλήρωσιν τῆς Αφροδίτης τῆς Μήλου καὶ τοῦ Ἐρμοῦ τοῦ Πραξιτέλους.

Τὴν ἀργαϊκότητα τῆς τέχνης αποδεικνύουν δλα μὲν τὰ ἔργα αὐτοῦ, ἰδιαιτατὰ δὲ τὸ «Δωδεκάθεον», μία σειρα ἀναγλύφων τῶν δώδεκα θεῶν τοῦ Ὀλύμπου, ητίς κοσμεῖ τὸ Μουσεῖον τῆς Βοστώνης. Το ἀέτωμα τῶν Νιοβιδῶν, ή προτομὴ τοῦ Πειρικλέους, ή «Αύγη» καὶ ή «Νῦξ», δὲ Ἀσκληπιός καὶ ή «Τγίεια συμπληροῦν τὰ ἀρχαιοπρεπῆ αὐτοῦ καλλιτεχνήματα.

'Άλλα καὶ ως ἀνδριαντοποίους ὁ Βρούτος εἰρ-

γάσθη. Οἱ ἀνδριάντες τοῦ Κοραῆ, τοῦ Ζάππα, τοῦ Σολωμοῦ, τοῦ Σερπιέρη, τοῦ Ἀδέρωφ εἰνεῖς ίδια καὶ του ἔργα, ἀλλὰ κυρίως ὑπέροχα κοίνονται τὰ δύο ἀγάλματα τῆς «Θρησκείας» καὶ τῆς «Ἐπιστήμης», ἀτινα κοσμοῦν τὸ νεκροταφεῖον τῶν Ἀθηνῶν.

'Ο Βρούτος ὑπῆρξε παραγωγικὸς καὶ τὸ πρόσων τοῦτο ἐν τῇ στείρᾳ καλλιτεχνικοῦ ἐνδιαφέροντος ήμετέρα κοινωνίας ἀποδίνει πολύτιμον. Καθ' ὅλον αὐτοῦ τὸν βίον ἡ τέχνη τὸν εἴλκυσε καὶ εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν αὐτῆς ἀφιερώθη ὀλοψύχως. 'Ἐν τῇ ἀκαταπονήτῳ θελήσει αὐτοῦ, ἀνεδίχθη ὁ περισσότερον ἵσως παντὸς ἄλλου "Ελληνος γλύπτου ἔργασθείς, ἀναμφιδόλως δὲ εἴγε καὶ γενναιότερον ἀμειφθείς, διότι ἐν τῷ καλλιτεχνικῷ του σταδίῳ ὁ Βρούτος διεχειρίσθη δύο ἔκατομμάρια. 'Απίστευτον ἀληθῶς διὰ τοὺς αἰσθητικοὺς ὅρους, οὐφ' οὐδὲ η νεωτέρα 'Ελλὰς βιοῖ εἰσέτι.

'Άλλα καὶ ως ἀτομον ὁ Βρούτος δυσχαγαπλήρωτον κενὸν ἀφίνει εἰς τοὺς καλλιτεχνικοὺς κύκλους. Μειλίχιος, ἀγαθός, πάντοτε πρὸς ὅλους φίλος καὶ ἀντιληπτωρ προστάτης δὲ τῶν προσφιλῶν του μα-

Γ. Βρούτου

Θρησκεία

θητῶν. Ο Βρούτος ήτο «χαρακτήρ». Δι' ούδένα συνάδελφόν του ἡκούσθη ποτὲ ἐκστομίζων ψύγον τινα. Υπὸ τὴν ἔποψιν ταῦτην ἀπετέλει χαρακτηριστικὴν ἔξαίρεσιν. Ο φθόνος καὶ ἡ ἐκδίκησις, ἡ ὑπεροψία καὶ ἡ μικροπρέπεια οὐδέποτε ἔθιξαν τὴν εὐγενῆ ψυχὴν του.

Δείγματα τῆς ἀγάπης του καὶ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ καὶ πρὸς τοὺς συναδέλφους του πρόκεινται οἱ Ἀβερώφειοι διαγωγισμοὶ τοῦ Πολυτεχνείου καὶ ἡ Ἰδρυσις του «Εὐλογθράυστου». Οἱ πρῶτοι ὁρθολογοῦται εἰς τὴν πρωτοβουλίαν αὐτοῦ καὶ τὴν παρὰ

τῷ ἀειμνήστῳ Ἀβέρωφ προσωπικήν του σύστασιν, ηδὲ εἰς τὰς ἐνεργείας αὐτοῦ παρὰ τῇ Δημοτικῇ ἀρχῇ. Εἰς τὴν Σαχάραν τῆς ἀλληλοθοηθείας, ὁ Βρούτος ἀπειέλει τὴν δροσερωτέραν ὅσιν. Καὶ ἡτο ἀνύποκριτον τὸ πένθος τῶν συναθλητῶν του, οἵτινες ἔσπευσαν γὰρ τὸν ἀποχαιρετίσουν, καὶ κατάδηλος ἡ ὄδυνη τῶν μαθητῶν του οἵτινες ἔθεωρησαν τιμὴν γὰρ βαστάσουν μέχρι τάφου τὸ φέρετρον τὸ ἐγκλείον τὸ πολύτιμον σκήνωμα τοῦ προσφιλεστάτου Διδασκάλου των.

ΔΙΚ

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΤΣΙΕΛΕΓΚΑ*

·Υστέρα ἀπ' αὐτὰ τὰ λόγια διπλαῖς ἔβαλε τὸ πτεραχήλι του, εἶπε κάποιο ἐναρχιτικὸν καὶ ἀρχιετὴν ἔξομολόγησην:

— Σᾶν ἀνθρώποι ποῦ εἰμεστε, ἀμαρταίνομε καὶ δχι μόνον ἀμαρταίνομε, ἀλλὰ καὶ γεννιούμεστε ἀμαρτώλοι μὲ τὴν προπατορικὴν ἀμαρτίαν... Πέ μου, εὐλογημένες, σᾶν τί ἀμαρτίες ἔχεις καμωμένες...

·Ακούοντας ὅλα αὐτὰ διεύθεγκας ἀπολογήθηκε σιγά-σιγά:

— Πρῶτα, πρῶτα, δέσποτά μου, δὲν ἔχω κάνει καμιαὶ ἀμαρτία, ἀπὸ ἐκεῖνες, ποῦ μολύνουν τὸ σῶμα. Σᾶν ἀνθρώπος ἀγάπησα πολλὰ κορίτσια, καὶ γυναῖκες, ἀλλὰ μὲ τὴν ἀγάπην ἀγάπην ἔφτασα καὶ δχι παραπόνω. Τι θὰ πῆ γυναῖκα δὲν ἔστω ως αὐτὴ τὴν ἡλικία πωχω... Εἶναι ἀμαρτία ἡ ἀγάπη, δέσποτα μ' ;

— "Αν ἡ ἀγάπη δὲν γίνεται αἰτία κακοῦ, δὲν εἶναι ἀμαρτία, ἀλλὰ ἂν ἔχειν αἰτία κακοῦ, τότε εἶναι ἀμαρτία...

·Εἶπε διπλαῖς, καὶ διεύθεγκας ἔσκολούθησε:

— Η ἀγάπη μου δὲν ἔχει προξενήσει κανένα κακό. Τὴν εἶχα βαθὺς στὴν καρδιά μ', καὶ μοναχὸς ἡ φλογέρα μὲ τὴν ἡξερε, ποῦ λαλοῦσε κάθε μέρα καὶ κάθε νύχτα τὸν πόνο μ' καὶ μοναχὸς τὰ ἔλατα, καὶ τὰ πεῦμα, καὶ οἱ ὀξεῖς καὶ οἱ ράχες καὶ τὰ κορφοθύνοντα καὶ τὰ πρόβατα καὶ τὰ γίδια, ποῦχα μπροστά μὲ τὴν ἀκουγαν, ποῦ δὲν εἰχαν. στόμα ἡ λόγο γὰρ τὴν μαρτυρήσουν... Απὸ δέκα πέντε χρονῶν παλιόπατό, ως πενήντα χρονῶν, ποῦ ἀρχισαν γὰρ βλέπω ἀστρες τρίχες στὸ πρόσωπό μου, φωλιαῖς στὴν καρδιά μ', ἡ ἀγάπη... Τελευταία μ' ἀγάπη εἶταν ἡ χηρεμένη τσελεγκίνα μ'... Δὲν μὲ θέλεις, δὲ μὲ θέλεις. Τότε εἶδα καὶ ἀπόειδα, πηρά τὸν ἀπόθινό μου, ἔρριξα πέτρα στὴν καρδιά μ', ἔμεινα ἀνύπαντρος, καὶ γιώτα μοναχή, ἀλλὰ καὶ καθαρός σ' ὅλη τὴν ζωή μ'! Τὴν ἡμέρα ποῦ δέσποτά μ', ἔμαθα πῶς παντρεύονταν κάντεψα γὰρ ριχτῶς παντωναν γκρεμό:

— Δὲν εἶναι ἀμαρτία αὐτὴ ἡ ἀγάπη, εὐλογημένη μ', δὲν εἶναι ἀμαρτία.

·Εἶπε διπλαῖς καὶ διεύθεγκας ἔσκολούθησε:

— 'Αλλ' ἀγ δὲν εἶναι ἀμαρτία ἡ ἀγάπη, δταν ἀγαπάη κανεὶς καὶ δὲν ἀγαπάεται, μήπως εἶναι ἀμαρτία δταν ἀγαπάεται καὶ δὲν ἀγαπάει; Μὴ νομίμης πῶς δὲν εἴμουν ἄξιος γὰρ μ' ἀγαποῦν... Εἰμουν δέσποτα μ' καὶ ἔγω ἐνας λεβέντης σπάνιος... (Ἐδῶ τὸ πρόσωπό του ἀρρώστου ἔστραψε σάν γὰρ τὸ βάρος τὴν χρυσαυγή, καὶ τὰ μάτια του ζωήρεψαν, σᾶν ναθελαν γὰρ μιλήσουν). Εἰμουν σπάνιος λεβέντης καὶ μ' ἀγαπήσαν, γὰρ τόσες... (καὶ ἐπιλέξε μίση κλωσταρίδα τῶν μαλλιῶν του καὶ μᾶς τὴν ἔδιξε); τσιουπρές σᾶν τα κρύα τὰ νεφά, ἀλλ' ἡ ἀμαρτία μ' ἐσπράχην, ὅπου δὲ μ' ἡθελαν, γιατὶ δὲν εἶχα χλια πρόβατα καὶ πεντακόσια γίδια, ἀλλὰ μογαχῆ τὴν γκλύτσα μ...
— 'Αν καὶ τότε δὲν ἔγεινε κανένα κακό...

·'Απολογήθηκε διπλαῖς...

— Ποῦ νά τὸ δέρω, παπᾶ μ', πῶς δὲν ἔγεινε κανά κακό; Εέσρω μόνο πῶς καμμια δὲ σκοτώθηκε...

·Εἶπε διπλαῖς τοσο, καὶ διεύθεγκας πάλε.

— Μὴν ἔχης κάνα φόνο;

— Φόνο; (ἀπολογήθηκε διπλαῖς τοσο) Θεὸς φύλαξοι! Παπαπαπαπά! Πολλές φορές πιστήκαμε στὸ ντέρει μὲ Τούρκ'-Αρβενίτες, ποῦ ρίχτηκαν στὰ μαντριά μας γὰρ μᾶς πάρ' τὰ κοπάδια, καὶ τότε σκοτόντονταν κάθε φορά ἀπὸ δυδ—τρεῖς... Εἴμασταν καμμια δεκαριά πιστικοὶ ἀπὸ μέσα, ποῦ πολεμούσαμε ποιδές ἔστραψε ποιανῶν μας γνουφένια σκοτώθηκαν! Αλλά... φταίγμαν, ἔμεις, δέσποτά μ'; Εκεὶ εἶταν πόλεμος...

·Ο παπᾶς ξαναρρώτησε:

— Μὴν ἔκλεψες;

— Οταν εἴμουν μικρός, μ' ἀλλούς πιστικοὺς κλέβαμε ἀπὸ κάνα λείανωμα... Υστέρα ομως παρατήρησα πῶς ἡ κλεψιὰ ἔφεργε κακό στα κοπάδια μας καὶ ἔτοι τώκοφα. Αλλὰ μή νομίμης δὲν τὰ γύρισα τὰ κλεψιμά... Τὰ πλήρωσα ὅλα μὲ τὸ παραπάπαν'. Γιάνα κομμάτι ποῦ δὲν ἔξερα τίνος εἶταν, ύστερα, δταν μυαλώθηκα καὶ κατάλαβα καὶ εἶχα κάτι, γὰρ δυδ καὶ ἔδωκα δέκα πρόβατα στὸ Μοναστήρι...'Αλλά δὲν ἔκλεβα θηλυκά... Ολο ἀρσενικά. Τὰ θηλυκά γεννιούλοιν καὶ δὲ